

Miha med razlago prereza snežne odeje na dnevih varstva pred snežnimi plazovi na Pokljuki/Rudno polje, januar 2006 FOTO: OSEBNI ARHIV MIHE PAVŠKA

Snežnemu plazu se je najbolje izogniti

Miha Pavšek, strokovno in ljubiteljsko predan goram

✍ Gorazd Gorišek

fizičnega dela precej več kot danes, ko velikokrat pomaga helikopter. V drugi polovici osemdesetih let me je Tomaž Vrhovec, ki je bil tudi moj mentor pri magistrskem študiju, povabil v Mladinsko komisijo Planinske zveze Slovenije. Leta 1989 smo v njenem okviru začeli s tedni turne smuke, dve leti kasneje, ko je bilo zaradi nesrečne vojne zelo malo udeležencev, pa še z gorniški tečaji. V obeh sem deloval kot inštruktor. Sedaj sodelujem v Planinskem društvu Onger iz Trzina, kjer tudi živim z družino.

Vedno več je nesreč zaradi snežnih plazov. So gorniki po vašem mnenju primerno opremljeni za gibanje v zasneženih gorah?

Vsako leto bolje, dostikrat pa jih še vedno presenetijo posebne razmere. Kadar je zelo hladno, se sneg ne predela, zato ne velja splošna ocena, da se samo nekaj dni po sneženju ni varno odpravljati v gore, ampak je najbolje počakati dlje časa. Gorniki velikokrat pozabljajo, da ni nevarno samo visokogorje, temveč so nevarne tudi dovolj strme in neporaščene površine v sredogorju, na katerih je dovolj snega. Ta pojav je zaradi zaraščanja vedno redkejši, se pa še vedno najdejo območja, ki so lahko nevarna za pojav plazov. Spomnim se nesreče pri Rimskih Toplicah, kjer je pred leti plaz zasul fantiča, ki je na božični večer odšel k sosedu. S Tomažem Vrhovcem, za katerega je bil pred leti kljub izkušnjam in znanju usoden ravno snežni plaz, sva imela navado, da sva šla vsako nesrečo pogledat na teren in potem sva pripravila kratko analizo. On me je uvedel tudi v Podkomisijo za reševanje iz plazov Gorske reševalne službe (sedaj Gorske reševalne zveze Slovenije). Ker nisem reševalec, temveč le njen vabljeni član, po potrebi pomagam predvsem s predavanji o snežnih plazovih. Kot zanimivost naj omenim, da je bilo takrat, ko smo začeli z dnevi varstva pred snežnimi plazovi, zelo malo udeležencev, po nesreči Staneta Belaka - Šraufa leta 1995 pa se je število slušateljev zelo povečalo. Vzpodbudno je, da sedaj že razna društva po Sloveniji organizirajo dneve varstva pred snežnimi plazovi. Na ta način koristne informacije dosegajo vedno več ljudi, ki tudi pozimi zahajajo v gore.

Če vas zanima vreme in vse, kar je povezano z njim, v naši reviji zagotovo z veseljem preberete članke, ki jih pripravlja Miha Pavšek, diplomirani geograf in etnolog ter magister geografije. Eden od naših vodilnih strokovnjakov o varstvu in zaščiti pred snežnimi plazovi je zaposlen kot asistent s specializacijo na Geografskem inštitutu Antona Melika v Ljubljani. Objavlja številne prispevke, ki so povezani s problematiko naravnih nesreč v Sloveniji, sodeluje pri zbiranju podatkov za kataster snežnih plazov ter pri rednih meritvah Triglavskega ledenika in ledenika pod Skuto. Za različne medije pripravlja poljudne in strokovne članke z vremensko in gorniško tematiko, ki so med bralci zelo dobro sprejeti. Ker že vrsto let sodeluje tudi s Planinskim vestnikom, smo ga povabili na kratek pogovor.

Vaše delo v planinski organizaciji je zelo bogato. Kakšni so spomini?

Zelo lepi. Leta 1982 sem na Mladinskem odseku PD Ljubljana - Matica dobil družbo, leto kasneje opravil letni del tečaja za takratne mladinske planinske vodnike v Bavšici, leta 1986 pa še zimskega na planini Na Kraju. Spomnim se, da mi je kolega posodil pse, saj svojih še nisem imel. Kasneje sem bil pri Matici načelnik Mladinskega odseka in tudi markacist. Delovne akcije pod vodstvom Jožeta Rovana so bile zelo zanimive, a tudi naporene. Pred dvajsetimi in več leti je bilo

Površinski srež je ena od redkih "okrasnih" vrst snega, ki ji lahko tudi "prisluhnemo". Nastaja v mirnih, zelo mrzlih nočeh. FOTO: MIHA PAVŠEK

Najpomembnejša je preventiva, kajne?

Zagotovo. Ukvarjam se izključno s preventivo. Zdi se mi namreč, da lahko narediš s tem največ za to, da te snežni plaz sploh ne zajame. Kasneje potrebuješ kljub dobršni meri znanja, izkušenj in opreme tudi precej sreče. Velikokrat smrt nastopi zaradi mehanskih poškodb, na primer zloma tilnika. Ni pomembno samo to, da pred odhodom na turo preverimo snežne razmere, ampak se moramo tudi med njo na podlagi trenutnih okoliščin pametno in trezno odločati ter izbirati manj nevarna območja, če to ni mogoče, pa se brezpogojno vrniti. Zavedati se moramo, da večino plazov sprožimo gorniki sami, in tudi tega, da nas bodo gore počakale.

Kakšna se vam zdijo slovenska poročila o nevarnosti snežnih razmer?

Žal so preslaba. ARSO (Agencija Republike Slovenije za okolje) ima premalo natančno razvejano opazovalno mrežo, da bi bili podatki za tiste, ki v zimskem času zahajamo v gore, zadovoljivi. Sedaj je v teku projekt, ki bi lahko dopolnil dosedanja obvestila in omogočil uporabnikom učinkovitejše obveščanje o snežnih in lavinskih razmerah. Pri njem aktivno ne sodelujem, čeprav sem z njim dobro seznanjen, zato pa sem v stiku z avstrijskimi kolegi in si prizadevamo, da bi podajali lavinska poročila tudi za južno stran Karavank. Naj še omenim, da je moje najboljše delo *Snežni plazovi v Sloveniji* dostopno tudi v spletni knjižnici Google Knjige. Plazove najraje opazujem iz varne razdalje, saj so zelo mogočen naravni pojav. Morda se bo zaradi prepogostih nesreč v Sloveniji – kar sedem žrtev v snežni sezoni 2009/10 – slišalo čudno, toda pri nas je zelo majhen odstotek površine, kjer se lahko sprožijo snežni plazovi in tudi časovno je ta nevarnost sorazmerno kratkotrajna.

Kako se je začelo sodelovanje s Planinskim vestnikom?

Nekaj člankov sem napisal že v osemdesetih letih, a žal zaradi slabe izkušnje s prejšnjim odgovornim urednikom sodelovanje ni steklo tako, kot bi si želel. Pred mano je dolgo vrsto let za Planinski vestnik mesečna vremenska poročila pisal France Bernot, vendar samo o stanju na Kredarici. Sedaj sodelujeva z Gregorjem Vertačnikom iz Urada za meteorologijo Agencije Republike Slovenije za okolje, prvo poročilo

sva pripravila novembra 2006 za poletje tistega leta. Gregor, ki je odličen vremenski analitik in še boljši prognostik, mi priskrbi potrebne podatke, posebej omeni večja odstopanja od dolgoletnega povprečja, morebitne rekordne vrednosti temperatur, padavin, višine snežne odeje in podobnega, sam pa besedilo dopolnim in mu dodam rep in glavo. Rubrika izhaja štirikrat letno, opiševa pa vremensko dogajanje preteklega meteorološkega trimesečja.

Kako je nastala mesečna rubrika Vremenske stopinje in oprimki ter kakšen je njen namen?

Vremenske stopinje in oprimki je moja samostojna rubrika, ki sem jo na pobudo sedanjega urednika začel pisati maja 2010. V njej želim bralcem na razumljiv način predstaviti zanimive vremenske pojave v gorskem svetu in podati kak nasvet, da bo njihova tura prijetna, varna in ne nazadnje tudi zanimivejša. Kot ljubiteljski fotograf imam tudi obsežno geografsko zasnovano fototeko, v njej so številni gorniški motivi, ki je pogosto na ogled našim bralcem.

Morda za konec še o načrtih za prihodnost. Vas čaka kak večji projekt?

Kakšnih posebnih ni, želel pa bi si čim več časa preživeti s svojo družino in se z njo potepati naokoli, tudi po gorah. Ob vse hitrejšem tempu je to velikokrat le pobožna želja. Predsedniku našega planinskega društva, sicer tudi tehničnemu uredniku te revije, sem obljubil, da bom sčasoma prevzel vodniški odsek in Trzinca pogosteje odpeljal kam višje. In planinska obljuba dela dolg, ali ne – sploh pa taka, ki jo bom z veseljem izpolnil. Dejaven sem tudi stanovsko, natančneje pri Ljubljanskem geografskem društvu (predavanja, ekskurzije), v svoje vrste me vabi Meteorološko društvo, zadnjih nekaj let sodelujem s Fakulteto za šport – točneje s Katedro za gornštvo, kar pa se tiče člankov o vremenu v Planinskem vestniku, želim biti čim zanimivejši za kar najširši krog bralcev naše osrednje gorniške revije. ●

Obvestila o nevarnosti proženja snežnih plazov moramo postaviti pravočasno na pravo mesto. Po preteku nevarnosti jih moramo odstraniti, sicer so brez pomena. FOTO: MIHA PAVŠEK